

Національний університет
та природокористування

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА
СПОРТУ УКРАЇНИ**

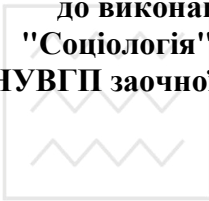
**Національний університет водного господарства та
природокористування**

Факультет менеджменту

Кафедра політології, соціології і права

036-115

**Методичні рекомендації
до виконання контрольної роботи з дисципліни
"Соціологія" для студентів всіх напрямів підготовки
НУВГП заочної форми навчання згідно з вимогами ECTS**

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Рекомендовано
науково-методичною
радою НУВГП
протокол №6 від
19.02.2013р.

Рівне 2013

Методичні рекомендації до виконання контрольної роботи з дисципліни "Соціологія" для студентів всіх напрямів підготовки НУВГП заочної форми навчання згідно з вимогами ECTS// Ткаченко Г.І., Циганчук А.С., Шевчук Т.Є. – Рівне: НУВГП, 2013 – 29 с .

Упорядники: Ткаченко Г.І., кандидат політичних наук, доцент кафедри політології, соціології і права;
Циганчук А.С., кандидат філософських наук, доцент кафедри політології, соціології і права;
Шевчук Т.Є, старший викладач кафедри політології, соціології і права.

Відповідальний за випуск: Ткаченко Г.І., кандидат політичних наук, доцент зав. кафедри політології, соціології і права

Зміст

Вступ.....	3
I. Мета і завдання дисципліни	3
II. Методичні рекомендації до виконання контрольної роботи... 4	
III. Тематика контрольних робіт	5
IV. Розгляд тем контрольної роботи та методичні рекомендації до них	6
Література.....	28

©Ткаченко Г.І., 2013
Циганчук А.С., 2013
Шевчук Т.Є., 2013
© НУВГП, 2013

Вступ

Об'єктивні зміни сьогоденного світу і України, зокрема, складають підвалини сучасних трансформацій в освіті. Перехід від індустріального виробництва до суспільства інформаційних технологій неможливо здійснювати без модернізації освіти. Модернізація передбачає підвищення рівня якості освіти через вдосконалення освітньої діяльності, через здатність студента оволодіти методикою самостійного навчання і саморозвитку.

Всі задані вимоги стосуються і процесу викладання та засвоєння основ соціології – навчальної дисципліни, що вивчає суспільство.

Засвоєння курсу "Соціологія" дозволить студентам оволодіти фундаментальними основами знань про суспільство, як соціальну реальність, процеси і явища які відбуваються в ньому, а також засвоїти важливі уміння і навички з підготовки і проведення конкретних соціологічних досліджень.

I. Мета і завдання дисципліни

Мета: формування системи знань про соціальну систему суспільства, розуміння сутності соціального життя та соціальної структури суспільства, навичок аналізу соціальних явищ і процесів.

Передбачає опанування сутності, історії, теорії і методології соціологічної науки, навчання організації проведення соціологічних досліджень, набуття навичок соціальної діяльності та поведінки; формування знань про соціальну структуру суспільства; соціальні відносини та соціальну політику, проблеми соціальної справедливості; соціальну стратифікацію; соціальні інститути; спеціальні соціологічні теорії; опанування методологією, методами і методикою соціологічних досліджень.

Студент повинен знати: сутність, історію виникнення і методологію соціологічної науки, організацію проведення соціологічних досліджень, навички соціальної діяльності та поведінки; соціальну структуру суспільства; соціальні відносини

та соціальну політику, проблеми соціальної справедливості; соціальну стратифікацію.

Студент повинен вміти: практично застосовувати елементи соціології та ділової комунікації, правила побудови ділового спілкування в конфліктних ситуаціях, на переговорах, презентаціях, розуміння сутності і соціального життя та соціальної структури суспільства.

Вивчення студентами заочної форми навчання дисципліни "Соціологія" передбачає такі види навчальної роботи:

- лекційний курс;
- самостійна підготовка та участь у семінарських заняттях;
- самостійна робота над окремими темами і питаннями згідно з програмою;
- індивідуальні, консультативні заняття під керівництвом викладача;
- складання заліку чи іспиту.

II. Методичні рекомендації до виконання контрольної роботи

Програма дисципліни «Соціологія» для студентів заочної форми навчання вимагає виконання контрольної роботи із заданої теми. Для написання контрольної роботи слід використовувати підручники і навчальні посібники із соціології, а також довідкову літературу.

Обсяг контрольної роботи приблизно складає 24 сторінки (обсяг одного шкільного зошита). Друкований варіант не допускається. На титульній сторінці вказується прізвище, ініціали студента, факультет і групу, шифр залікової книжки.

На першій сторінці вказується тема роботи та її план, в кінці роботи – список використаної літератури. Цитати і цифри повинні мати посилання на джерела отримання інформації. Вибір теми контрольної роботи здійснюється за таблицею.

Для того, щоб визначити тему контрольної роботи, необхідно

взяти дві останні цифри залікової книжки, на перетині цих цифр є варіанти контрольних робіт. Вам потрібно із двох тем вибрати одну і виконати її. У кожному варіанті крім теоретичних питань є проблемні завдання.

На перевірку приймаються тільки ті роботи, які виконані згідно з шифром і номером залікової книжки.

Таблиця для вибору тем контрольної роботи

Передостання цифра - остання цифра	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
0	1 25	2 25	3 22	4 24	5 21	6 20	7 19	9 18	9 17	10 16
1	11 15	12 14	13 18	14 12	15 11	16 10	17 8	18 8	18 7	20 6
2	21 6	22 4	23 3	24 2	25 1	25 2	24 3	23 4	22 5	24 6
3	20 7	19 8	18 9	17 10	16 11	15 12	14 13	13 14	12 15	11 16
4	10 17	9 18	8 19	7 20	6 21	5 22	4 23	3 24	2 24	1 12
5	13 2	14 3	15 4	16 5	17 6	18 7	19 8	20 9	21 10	10 11
6	22 12	23 13	24 14	25 15	5 16	6 17	7 18	8 19	9 20	11 21
7	13 22	14 23	15 24	18 25	17 1	18 2	19 3	20 4	21 5	13 6
8	22 7	23 8	24 9	25 10	1 11	2 12	3 13	4 14	5 15	6 16
9	7 17	8 18	9 19	10 20	11 20	14 22	18 23	15 24	16 25	18 25

III. Тематика контрольних робіт

1. Соціологія як наука.
2. Історія виникнення і розвитку соціології в XIX столітті.

3. Розвиток соціології в XX столітті.
4. Становлення та розвиток української соціології.
5. Організація і проведення соціологічних досліджень.
6. Методи проведення соціологічних досліджень.
7. Соціологічний аналіз суспільства.
8. Суспільство як соціальна система.
9. Соціальна структура суспільства.
10. Суспільство та соціальні інститути.
11. Соціальна нерівність, стратифікація і соціальна мобільність.
12. Соціальні групи та спільноти. Види спільнот.
13. Соціальні взаємодії і соціальні відносини.
14. Соціальні зміни: сутність, види, чинники.
15. Соціальні конфлікти: генезис і механізм їх вирішення.
16. Особистість у системі соціальних зв'язків.
17. Культура як соціальний феномен.
18. Девіантна поведінка особи.
19. Економічна соціологія.
20. Соціологія праці.
21. Поняття управління, форми управлінської діяльності.
22. Соціологія трудового колективу. Соціальна організація.
23. Соціологія шлюбу і сім'ї.
24. Внутрішньо-сімейні відносини.
25. Соціально-етнічні відносини як предмет етносоціології.

IV. Розгляд тем контрольної роботи та методичні рекомендації до них

Тема 1. Соціологія як наука

1. Об'єкт і предмет соціології.
2. Категорії та функції соціології.
3. Структура соціологічних знань. Р.Мертон.
4. Роль і місце соціології в житті суспільства.

Проблемні питання (завдання)

1. Проаналізуйте місце соціології в системі наук. Висловіть своє бачення питання.

2. Мікросоціологія і макросоціологія. Поясніть як ви розумієте зміст цих понять, навівши приклади з життя.

Рекомендації

При розгляді даної теми дайте визначення соціології. Опишіть що є об'єктом вивчення соціології. Вкажіть предмет соціології. Які є підходи до його визначення. Проаналізуйте функції, категорії, структуру соціології і вкажіть на сутність теорій "середнього рівня", які запропонував Р.Мертон. Особливу увагу слід звернути на роль і значення соціології в житті суспільства і в житті кожної людини.

Література: [1, 2, 9, 14, 22, 27, 29]

Тема 2. Історія виникнення і розвитку соціології в XIX ст.

1. Передумови виникнення соціології.
2. Соціологічні вчення XIX ст.
 - позитивізм О.Конта;
 - органіцизм Т.Спенсера;
 - історичний матеріалізм К.Маркса;
 - натуралістичні школи;
 - психологічний напрям у соціології;
 - концепція Е.Дюркгайма;
 - німецька класична соціологія.

Проблемні питання (завдання)

1. Проаналізуйте контівську ієрархію наук.
2. Охарактеризуйте різні підходи до розуміння соціології як науки.

Рекомендації

Висвітлювати дану тему слід з розгляду історичних передумов виникнення соціології як науки (економічні,

У другому питанні цієї теми слід розкрити зміст теорій, які сформувалися з 30-40 рр. XIX ст. в соціології.

Література [40, 25, 23, 21, 17, 16, 9]:

Тема 3. Розвиток соціології в XX ст.

1. Індустріальна соціологія Е.Мейо.
2. Теорія функціоналізму Р.Мертон, Т. Парсонса.
3. Теорія "соціальних конфліктів" Р.Дарендорфа.
4. Теорія соціального обміну Дж. Хоманс, П.Блау.
5. Теорія ієрархії потреб А.Маслоу.
6. Психологічні теорії З.Фрейд, Г.Тард.
7. Символічний інтеракціонізм Дж.Мід.
8. Теорія нефункціоналізму Дж.Александр.
9. Теорія еліт Г.Моска, В.Паретто.

Проблемні питання (завдання)

1. Поясніть сутність соціальної мобільності, чи існувала вона у Вашому житті? Аргументуйте.
2. До якої страти в сучасному українському суспільстві Ви себе відносите, чому?

Рекомендації

В даній темі слід описати найважливіші теорії та ідеї їх представників (за планом) що сформувалися протягом XX ст. у розвитку соціології.

Література [40, 25, 23, 21, 17, 16, 9]:

Тема 4. Становлення та розвиток української соціології

1. Протосоціологічні ідеї в українській думці.
2. Становлення і розвиток соціологічної думки в Україні в кінці XIX ст. на початку XX ст.
3. Розвиток теоретичної та емпіричної соціології в Україні:

Проблемні питання (завдання)

1. За допомогою соціологічної уяви, яку демонструє Е.Гідденс наведіть приклад будь-якого соціального явища чи події та проаналізуйте його.

"Як постав сьогоднішній світ? Чому умови нашого життя так відрізняються від тих, за яких жили наші батьки й діди? В якому напрямку відбуватимуться зміни в майбутньому? Ці питання становлять щонайактуальніший інтерес для соціології — наукової галузі, яка, з огляду на сказане вище, має відігравати роль у новітній інтелектуальній культурі.

Соціологія — це вивчення соціального життя людини, груп людей та суспільств. Це надзвичайно цікава й захоплююча справа, оскільки йдеться про нашу власну поведінку як суспільних істот. Поле соціологічних досліджень надзвичайно широке — від аналізу випадкових зустрічей між окремими індивідами на вулиці й до вивчення глобальних соціальних процесів.

...Соціологія показує, що треба мати набагато ширший погляд на те, чому ми є такі, які ми є, і чому ми поведимося так, а не інакше. Вона вчить нас, що те, що ми сприймаємо як природне й неминуче, добре або істинне, може й не бути таким, і що наші «нахили» формуються під потужним впливом історичних та суспільних сил".

...Соціологічна уява вимагає від нас передусім уміння *«мислити себе» поза звичним перебігом особистого повсякденного життя, щоб поглянути на нього по-новому.* Уявіть собі таку просту дію: ви п'єте чашку кави. Що ми можемо сказати щодо такої начебто нецікавої дії з соціологічної точки зору? Надзвичайно багато. По-перше, ми зауважимо, що пити каву — це не просто тамувати спрагу. Пиття кави має символічну цінність і є невід'ємним елементом нашої повсякденної суспільної діяльності. Часто ритуал, пов'язаний з питтям кави, має набагато більшу вагу, аніж сам акт споживання напою. Двоє людей, домовляючись про зустріч за кавою, мабуть, більше зацікавлені у тому, щоб зійтися й погомоніти, а не в тому, що збираються пити.

Власне, в усіх відомих нам суспільствах споживання їжі й напоїв є нагодою для соціального спілкування та здійснення ритуалів. Ця тема взагалі багата на матеріал для соціологічного вивчення.

По-друге, кава — *наркотик*, який містить у собі кофеїн, що збуджує діяльність мозку. Проте тих, хто надуживає кавою, більшість *людей* західної культури не сприймає як *наркоманів*. Подібно до алкоголю, кава вважається суспільно прийнятним наркотиком, тоді як маріхуана — ні. Проте є суспільства, які терпимо ставляться до споживання маріхуани чи навіть кокаїну, але не схвалюють споживання ані кави, ані алкогольних напоїв. Соціологи прагнуть з'ясувати причини таких контрастів.

По-третє, індивід, який випиває чашку кави, прилучається до надзвичайно складної структури суспільних та економічних відносин, що пронизує увесь світ. Виробництво, транспортування та розподіл кави вимагають безперервного здійснення ділових операцій та укладання контрактів між людьми, що живуть за тисячі кілометрів від споживача кави. Вивчення таких глобальних трансакцій є важливим завданням соціології, оскільки багато аспектів нашого життя сьогодні визначаються впливами та комунікаціями, що діють у масштабах усього світу.

І, нарешті, кожен індивідуальний акт споживання кави зумовлюється тривалим процесом попереднього суспільного та економічного розвитку. Разом із багатьма іншими, нині звичними складовими компонентами західної дієти - такими ж чай, банани, картопля та білий цукор — каву стали широко споживати лише з кінця дев'ятнадцятого сторіччя. Хоча цей напій походить із Середнього Сходу, проте його масове споживання в Європі поширилося під час західної колоніальної експансії, особливо активно здійснюваної півтора століття тому. Фактично вся кава, яку споживають у країнах Заходу сьогодні, завозиться із територій (Південної Америки та Африки), колонізованих європейцями. Отже, її аж ніяк не можна вважати природною складовою західної дієти".

Джерело: Е.Гідденс. Соціологія /Пер. з англ. Наук, редактор перекладу О. Іващенко. - К., 1999. - С. 16-19

Рекомендації

Висвітлюючи дану тему слід зупинитися на історико-соціологічному матеріалі початку української соціології періоду 80-х років XIX ст.

Відобразити основні ідеї О.Подолінського, М.Драгоманова, М.Ковалевського, М.Грушевського, Ів.Франка. Розкрити погляди М.Туган-Барановського, В.Липинського, Б.Кістяківського. Окреслити розвиток соціології в Радянській Україні.

У третьому питанні описати інтеграцію сучасних українських соціологів у світову соціологічну науку зокрема: А.Горбачика А.Ручки, В.Танчера, О.Якуби, М.Шульги, В.Ворони, Є.Суїменка і ін.

Література [40, 25, 23, 21, 17, 16, 9].

Тема 5. Організація і проведення соціологічних досліджень

1. Поняття і логіка соціологічного дослідження.
2. Програма і робочий план соціологічного дослідження.
3. Обґрунтування вибірки в соціологічному дослідженні.

Проблемні питання (завдання)

1. Що таке гіпотеза в соціологічному дослідженні. Наведіть приклади гіпотез?
2. Проаналізуйте, які управлінські рішення використовує Ваш деканат. Наведіть приклади. Обґрунтуйте.

Рекомендації

В даній темі слід з'ясувати суть соціологічного дослідження, етапи його підготовки і проведення. У першому питанні розкривають основні види соціологічних досліджень, а також характеризують основні етапи проведення соціологічних досліджень.

У другому питанні з'ясується сутність програми та її елементи.

В третьому питанні аналізують вибіровий метод в соціології і розкривають сутність понять: "генеральна сукупність", "вибіркова сукупність", "репрезентативність". Дають характеристику типів вибірки.

Література [3, 5, 8, 10, 12, 17, 20, 36].

Тема 6. Методи проведення соціологічних досліджень

1. Поняття методу та методики у соціологічному дослідженні.
2. Опитування.
3. Аналіз документів.
4. Спостереження.
5. Експеримент.

Проблемні питання (завдання)

1. Чи проходили Ви, або члени Вашої родини у своєму житті через "десоціалізацію" і "ресоціалізацію"? Аргументуйте.
2. Охарактеризуйте найбільш поширені соціальні конфлікти у сучасній Україні. Наведіть приклади.

Рекомендації

Дана тема знайомить студентів з основними методами збору первинної соціологічної інформації: аналізом документів, опитуванням, спостереженням, експериментом. Далі з'ясовується поняття методики в соціологічному дослідженні. У наступних питаннях теми висвітлюють суть методів соціологічних досліджень їх позитивні і негативні сторони в здобутті емпіричного матеріалу.

Література [3, 5, 8, 10, 12, 17, 20, 36].

Тема 7. Соціологічний аналіз суспільства

1. Сутність, характеристика та теорії вивчення суспільств.
2. Типологія суспільств.
3. Характерні особливості сучасного суспільства.

Проблемні питання (завдання)

1. Вкажіть, які з названих нижче понять чи явищ належать країні, державі, суспільству: суд, армія, закон, безробіття, школа, філософія, надра землі, добробут, сім'я, партія, область, президент, газета, космонавтика, міжнародний договір.
2. Чи займаєтеся Ви самовихованням? Що Ви використовуєте для вдосконалення своєї особистості? Аргументуйте.

Рекомендації

Висвітлюючи дану тему, слід охарактеризувати суспільство, починаючи із тлумачення самого терміну "суспільство". Далі з'ясувати головні ознаки суспільства, дати аналіз типології суспільств із характерними рисами кожного з типів. Також подати різнобарвну характеристику теорій суспільства: механічні, психологічні, органістичні, марксистська та ін.

Третє питання слід висвітлити на прикладах порівняння сучасного суспільства України із суспільствами інших розвинутих країн світу.

Література [1, 3, 4, 11, 14, 16, 21, 23, 37]

Тема 8. Суспільство як соціальна система

1. Суспільство його тлумачення та характеристики видатними діячами (О.Конттом, Г.Спенсером, К.Марксом і ін.).
2. Системний підхід до характеристики суспільства.
3. Україна у світ-системному вимірі.

Проблемні питання (завдання)

1. Охарактеризуйте різні підходи до розуміння соціології як науки.
2. Охарактеризуйте ідеальний тип особистості. Де у житті Ви зустрічали таких осіб? Наведіть приклади.

Рекомендації

У даній темі слід висвітлити сутність системного підходу до аналізу суспільства, з'ясувати структурно-функціональну та конфліктну теорії функціонування суспільства, а також макро- та мікросоціологічний підхід до аналізу суспільства.

У другому питанні висвітлюються системні якості суспільства і його елементи як системи, а також функції, які забезпечують виживання суспільства як цілісності (цілісність, відкритість, складність, саморозвиток).

Третє питання розкрити із теорії І.Валлерстайна про концепцію світ-системи, про протиріччя між багатими і бідними країнами. Далі варто проаналізувати схематичне зображення світ-системи і пояснити існування трьох концентричних кіл. Завершити висвітлення теми слід вказавши яке місце Україна займає в сучасній світ-системі, і чи може вона потрапити до її ядра.

Література [2, 4, 8, 11, 13, 17, 25].

Тема 9. Соціальна структура суспільства

1. Сутність соціальної структури суспільства та її складові елементи.
2. Сучасні концепції соціальної структури суспільства.
3. Тенденції розвитку соціальної структури суспільства.

Проблемні питання (завдання)

1. Охарактеризуйте функції Вашої сім'ї. Аргументуйте.
2. Наведіть приклади проблемної ситуації у студентському середовищі, яка може стати темою соціологічного дослідження. Аргументуйте приклад.

Рекомендації

Дайте визначення поняття соціальної структури суспільства, опишіть її складові компоненти.

У другому питанні проаналізуйте найважливіші теорії, що пояснюють особливості соціальної структури суспільства, а

саме: теорію класів, теорію стратифікації, теорію соціальної мобільності, теорію еліти, теорію "середнього класу".

У третьому питанні слід проаналізувати найважливіші зміни, що відбулися у соціальній структурі сучасного українського суспільства, вказати на тенденції її розвитку.

Література [2, 4, 8, 11, 13, 17, 25, 38].

Тема 10. Соціальні інститути суспільства

1. Поняття "соціальний інститут": особливості, структурні елементи.
2. Типологія соціальних інститутів та їх функції.
3. Соціальні інститути в системі соціальних зв'язків.

Проблемні питання (завдання)

1. Якими статусами Ви володієте сьогодні? Охарактеризуйте їх.
2. Чи проходили Ви у своєму житті процес ресоціалізації? Аргументуйте.

Рекомендації

У даній темі варто висвітлити, як розвиток суспільства йде через формування і діяльність соціальних інститутів.

У першому питанні дати визначення соціального інституту, ознаки та причини їх виникнення. Проаналізувати етапи інституалізації, а також визначити структурні компоненти соціальних інститутів.

Класифікацію соціальних інститутів висвітлити у другому питанні з точки зору предметного, формалізованого та ін. підходів, а також описати функції соціальних інститутів.

Третє питання варто висвітлити з позицій значення і ролі інституалізації у системі соціальних зв'язків, що свідчить про зрілість суспільства.

Література [5, 8, 12, 15, 16, 18, 21, 29, 39].

Тема 11. Соціальна нерівність, стратифікація і соціальна мобільність

1. Соціальна нерівність як основа структурування.
2. Соціальна стратифікація: сутність, основні категорії і характеристика.
3. Соціальна мобільність як складова стратифікаційних змін у суспільстві.
4. Типи соціальної мобільності.

Проблемні питання (завдання)

1. У яких випадках, на Вашу думку, соціологи вдаються до:
 - спостереження;
 - експерименту;
 - опитування.

Поясніть на прикладах.

2. Як відомо, формування організаційної культури є важливим моментом соціального процесу управлінської діяльності. Складіть організаційний план одного із власних робочих днів.

Рекомендації.

У першому питанні даної теми слід зупинитися на сутності соціальної нерівності. Вказати на принципові відмінності різних видів нерівності, та різні підходи до пояснення причин її виникнення у суспільстві.

У другому питанні висвітлити соціальну стратифікацію з її характеристиками, проаналізувати історичні типи стратифікаційних систем.

Далі описується соціальна мобільність як процес переміщення між ієрархічно і функціонально організованими елементами соціальної структури. Дати характеристику вертикальної, горизонтальної, міжгенераційної та внутрішньогенераційної мобільності. Описати також канали та чинники соціальної мобільності.

Література [5, 8, 12, 15, 16, 18, 38, 39, 29].

Тема 12. Соціальні групи та спільноти

1. Поняття соціальної групи та спільноти, їх характерні ознаки.
2. Види соціальних груп, спільнот.
3. Референтні групи.

Проблемні питання (завдання)

1. Зобразіть у вигляді схеми до яких соціальних спільнот може входити студент.
2. Чи є вуличний натовп, черга, політичний мітинг соціальними групами? Аргументуйте.

Рекомендації

У першому питанні даної теми слід дати тлумачення соціальної групи і соціальної спільноти, що у них є спільного, а що відмінного. Назвати основні характерні їх ознаки.

У другому питанні дати широку класифікацію соціальних спільнотей, груп: реальні, номінальні, фіктивні, замкнуті, відкриті, первинні, вторинні, великі та малі, формальні, неформальні групи.

У третьому питанні описати референтні групи.

Література [5, 8, 12, 15, 16, 18, 38, 39, 29].

Тема 13. Соціальні взаємодії і соціальні відносини

1. Теорії соціальної взаємодії (теорія соціального обміну, теорія соціальної дії, теорія символічного інтеракціонізму, етнометодологія).
2. Види соціальної взаємодії. Соціальний зв'язок.
3. Соціальні відносини: ознаки, види.

Проблемні питання (завдання)

1. Дайте характеристику соціальних страт до яких Ви себе відносите. Аргументуйте.

2. Чи проходили Ви, або члени Вашої родини через "ресоціалізацію", "десоціалізацію". Якщо так, підтвердить прикладами.

Рекомендації

У першому питанні теми слід висвітлити суть основних теорій соціальної взаємодії.

У другому питанні проаналізувати суть і види соціальної взаємодії, дати тлумачення і аналіз поняття соціальний зв'язок, як один з видів соціальної взаємодії.

У третьому питанні охарактеризувати соціальні відносини і характер соціальної нерівності у суспільстві, а також виділити види соціальних відносин.

Література [5, 8, 12, 17, 19, 21, 22, 26].

Тема 14. Соціальні зміни: сутність, види, чинники

1. Поняття "соціальні зміни", їх суть.
2. Соціальні процеси та їх різновиди.
3. Фактори соціальних змін.

Проблемні запитання (завдання)

1. Проаналізуйте на прикладах особливості соціально-класової структури сучасного українського суспільства.
2. Чи були Ви свідком соціального конфлікту? Якщо були, то охарактеризуйте його.

Рекомендації

У першому питанні дати суть поняття "соціальні зміни" і "соціальний розвиток", проаналізувати їх типи. Можна також проаналізувати макросоціологічні теорії соціальних змін.

Далі висвітлити питання щодо сутності соціального процесу, який він буває. Варто проаналізувати також суть процесів: пристосування, співробітництво, суперництво, конфлікт, дезорганізація, міграція і ін.

У третьому питанні дати аналіз факторів, які впливають на

процес соціальних змін: природне оточення, демографічні зміни, події, людські дії, технології.

Література [6, 8, 15, 18, 21, 24, 35, 37].

Тема 15. Соціальні конфлікти: генезис, механізми вирішення

1. Поняття конфлікту, його соціальна природа та функції у суспільстві.
2. Сучасні соціологічні теорії конфлікту.
3. Причини і умови виникнення конфліктів.
4. Методи розв'язання конфліктів.

Проблемні завдання (запитання)

1. Охарактеризуйте метод аналізу документів в соціології, в чому позитивні і негативні його сторони.
2. Які управлінські рішення використовує Ваш деканат. Наведіть приклади.

Рекомендації

В першому питанні слід висвітлити сутність конфлікту, на яких питаннях зосереджує увагу соціологія при вивченні конфлікту, що може бути предметом конфлікту, а також які функції відіграють конфлікти в суспільстві.

В другому питанні охарактеризувати такі теорії:

- позитивно-функціонального конфлікту Л.Козера;
- теорія конфліктної моделі суспільства Дарендорфа;
- загальна теорія конфлікту К.Боулдінга, Дж.Бертоне.

В третьому питанні виділити причини конфлікту, умови виникнення конфлікту, сутність соціальної напруги.

В четвертому питанні проаналізувати чотири методи розв'язання конфліктів, а також стратегії виходу з конфлікту. Дати перелік засобів та методів запобігання конфліктам і правила безконфліктної поведінки.

Література [1, 4, 7, 10, 12, 16, 18, 21, 26, 29, 40].

Тема 16. Особистість у системі соціальних зв'язків

1. Сутність понять "людина", "індивід", "індивідуальність", "особистість".
2. Структура і типологія особистості.
3. Соціалізація особи: сутність, компоненти, етапи.

Проблемні питання (завдання)

1. Наведіть приклад проблемної ситуації в студентському середовищі, яка може стати темою соціологічного дослідження. Аргументуйте приклад.

2. Показником характеру праці є форма власності, ставлення працівників до засобів виробництва та своєї праці відповідно до яких виділяють види праці. Визначте, про який вид праці йдеться в кожному випадку :

а) молодь добровільно бере участь в акції з благоустрою дитячого майданчика;

б) багато моїх знайомих працюють приватними підприємцями;

в) Єміль Золя у творі «Жерміналь» описує тяжку працю шахтарів;

г) я кожного місяця беру участь у суботнику, який організовує правління нашого кооперативу.

Рекомендації

В першому питанні слід проаналізувати поняття "людина", "індивід", "індивідуальність", "особистість".

В другому питанні слід висвітлити соціологічний підхід до структури особистості аналізуючи потреби, інтереси, цінності, соціальні настанови, мотиви. Охарактеризувати типологію особистостей, застосувати різноманітні критерії, для цього: статус, роль, відношення до праці, існування в різних історичних періодах і ін.

Висвітлити соціалізацію особи, зупинитися на суті, етапах, агентах і рівнях соціалізації.

Література [1, 4, 7, 10, 12, 16, 18, 30].

Тема 17. Культура як соціальний феномен

1. Соціальна сутність культури.
2. Структурні елементи та форми вияву культури.
3. Особливості національної культури українського соціуму.

Проблемні питання (завдання)

1. Поясніть поняття репрезентативності в соціологічному дослідженні.
2. Охарактеризуйте свою сім'ю (соціологічний аналіз). Аргументуйте.

Рекомендації

В першому питанні теми висвітлити сутність культури, її загальне тлумачення, проаналізувати підходи до соціологічного аналізу культури (фундаментальний, конфліктний, технологічний і ін.). Дати аналіз культури як соціального інституту через її функції.

В другому питанні виділити і охарактеризувати типи культури: елітарна, народна, масова та ін., а також пояснюються структурні елементи культури як соціальної системи.

В третьому питанні слід охарактеризувати особливості розвитку національної культури на рубежі ХХ-ХХІ ст.

Література [2, 7, 11, 12, 16, 27, 31, 32].

Тема 18. Девіантна поведінка особи

1. Сутність девіантної поведінки.
2. Основні теорії, що пояснюють виникнення девіантної поведінки.
3. Види девіантної поведінки.

Проблемні питання (завдання)

1. Напишіть і охарактеризуйте, на прикладах, до яких соціальних спільнот може входити студент.
2. На прикладах із свого життя проаналізуйте процес соціалізації Вашої особи.

Рекомендації

В першому питанні висвітлити суть поняття "девіація" і "девіантна поведінка", а також специфічні особливості девіантної поведінки особи, що вирізняють її.

В другому питанні розкрити теорії, що пояснюють виникнення девіантної поведінки: біологічні, психологічні, соціологічні.

В третьому питанні слід проаналізувати види девіації: культурну, психологічну, індивідуальну, групову, первинну, вторинну, негативну, позитивну і ін.

Література [7, 10, 12, 14, 19, 26, 29].

Тема 19. Економічна соціологія

1. Виникнення, розвиток економічної соціології, її суть і зміст.
2. Особливості економічної і соціальної сфери.
3. Основні поняття економічної соціології.
4. Становлення економічної соціології. Основні напрями досліджень.

Проблемні питання (завдання)

1. Охарактеризуйте свою сім'ю (соціологічний аналіз). Наведіть приклади і аргументи.
2. Які фактори впливають на сучасні процеси структуризації суспільства? Аргументуйте.

Рекомендації

В першому питанні теми слід розкрити суть і зміст економічної соціології, що є її предметом та об'єктом дослідження.

В другому питанні дати аналіз економічної системи в суспільстві, а також визначити соціальну сферу і як наслідок їх взаємодію — соціально-економічні процеси.

У третьому питанні аналізуються основні поняття, категорії економічної соціології.

У четвертому питанні висвітлюється розвиток економічної соціології як науки з середини 50-х рр. ХХ ст. до сьогодні.

Література [1, 5, 8, 11, 13, 18, 29, 34, 39]

Тема 20. Соціологія праці

1. Основні віхи історії соціології праці.
2. Категорії соціології праці.
3. Завдання і перспективи розвитку соціології праці в сучасних умовах.

Проблемні питання (завдання)

1. Як Ви розумієте, що таке соціальне явище, соціальна дія. Наведіть приклади розуміння Вами цього поняття із студентського життя.
2. Обґрунтуйте значення соціологічних досліджень у праці молодого спеціаліста.

Рекомендації

У першому питанні слід висвітлити етапи формування і становлення соціології праці, проаналізувати погляди М.Лютера, М.Вебера, Ф.Тейлора, Е.Мейо, К.Левіна, Дж.Морено, А.Маслоу.

У другому питанні дати тлумачення основних понять соціології праці: праця, умови праці, зміст праці, суспільна форма праці, характер праці і ін.

У третьому питанні слід виділити завдання, які стоять сьогодні в соціології праці і нові напрямки дослідження.

Література [1, 5, 8, 11, 13, 27, 29].

Тема 21. Поняття управління, форми управлінської діяльності

1. Соціологія управління як наукова дисципліна: об'єкт, предмет, поняття, зміст.
2. Менеджмент.
3. Механізми соціального управління.

Проблемні питання (завдання)

1. Визначте до якого типу сім'ї можна віднести сім'ю, у якій ви живете: традиційна, нетрадиційна, егалітарна, демократична, відкрита чи закрита. Обґрунтуйте свою відповідь.
2. Напишіть і охарактеризуйте на прикладах, до яких соціальних спільнот може входити студент.

Рекомендації

У першому питанні дати характеристика соціології управління як галузі соціології, визначити її об'єкт, предмет, проаналізувати категорії. Дати трактування управління, його суб'єктів і об'єктів.

В другому питанні охарактеризувати менеджмент, як поняття близьке по відношенню до управління. Обґрунтувати менеджмент Ф.Тейлором. Далі дати сучасне трактування менеджменту в різних значеннях: як специфічного соціального інституту, як сукупності осіб, що зайняті управлінською працею, як науковою дисципліною.

У третьому питанні висвітлити компоненти управління, а також принципи діяльності суб'єктів управління і його функції. Як оцінюється управління і його якість.

Література [15, 17, 19, 21, 23, 24, 35, 40].

Тема 22. Соціологія трудового колективу

1. Поняття структури та закономірності розвитку трудового колективу.
2. Функції і типологія трудових колективів.
3. Трудовий колектив як соціальна організація і соціальна спільнота.

Проблемні питання (завдання)

1. Опишіть чи конфліктна Ви особистість? Аргументуйте.
2. На прикладах із свого життя проаналізуйте процес соціалізації Вашої особи.

Рекомендації

У першому питанні дати тлумачення трудового колективу, проаналізувати його структуру. Назвати основні причини утворення колективів і дати характеристику ознак трудового колективу.

У другому питанні розглянути функції трудового колективу і їх типологію як складної соціальної системи.

Третє питання характеризує поняття "соціальна організація" з його рисами та елементами, а також дається типологія соціальних організацій. Як соціальна спільнота трудовий колектив має певні ознаки і особливості, назвати їх.

Література [15, 17, 19, 21, 23, 24, 35, 40].

Тема 23. Соціологія шлюбу і сім'ї

1. Шлюб як об'єкт соціологічного аналізу.
2. Шлюб в Україні.
3. Альтернативні форми шлюбу.
4. Сім'я як об'єкт соціологічного аналізу.

Проблемні питання (завдання)

1. Вкажіть, до якого напрямку наукового знання відносяться дисципліни: анатомія, історія, філософія, біологія, електротехніка, фізика, соціологія, психологія, мистецтвознавство, політологія, економіка, біотехніка, біохімія, астрономія, мовознавство, літературознавство, етика, геологія, правознавство, етика, релігієзнавство:

- природничих(напишіть) _____
- технічних(напишіть) _____
- соціальних(напишіть) _____

- гуманітарних(напишіть) _____

2. Охарактеризуйте соціальні і правові умови укладення шлюбу в Україні.

Рекомендації

У першому питанні дати визначення шлюбу, проаналізувати його історичні і альтернативні форми, дати пояснення чому шлюб є об'єктом соціологічного аналізу.

У другому питанні проаналізувати які були шлюбні відносини в історії України.

У третьому питанні висвітлити сім'ю як соціальний інститут і як малу соціальну спільноту, дати її загальну характеристику.

Література [3, 5, 8, 11, 14, 17, 23, 25, 33, 39].

Тема 24. Внутрішньо-сімейні відносини

1. Типи шлюбно-сімейних відносин і їх характеристика.
2. Конфлікти в сім'ї та шляхи їх вирішення.
3. Тенденції сучасних сімейно – шлюбних відносин в світі та в Україні.

Проблемні завдання (завдання)

1. Поясніть сутність понять «десоціалізація» і «ресоціалізація», наведіть приклади із життя.

2. З метою розвитку туристичної галузі в Україні група дослідників на замовлення виконала певну роботу і склала відповідні рекомендації. У ході роботи дослідниками були використані відеоматеріали, порівняльні таблиці, схеми і програми маршрутів, точне дослідження змісту текстових масивів. Визначте, якими методами соціологічного дослідження користувалися дослідники. Обґрунтуйте відповідь.

Рекомендації

У першому питанні висвітлити типи шлюбно-сімейних

відносин і їх загальна характеристика.

У другому питанні проаналізувати конфлікти в сім'ях, причини їх виникнення, обставини зростання розлучень, наслідки розлучень і шляхи подолання конфліктів в сім'ях.

У третьому питанні підвести підсумок і проаналізувати позитивні і негативні тенденції розвитку шлюбно-сімейних відносин як у світі так і в Україні.

Література [3, 5, 8, 11, 14, 17, 23, 25, 33, 39].

Тема 25. Соціально-етнічні відносини як предмет етносоціології

1. Етносоціологія та предмет її дослідження.
2. Етнічна структура і міжнаціональні відносини .
3. Соціально-етнічні процеси в Україні: стан і проблеми.

Проблемні питання

1. Що таке гіпотеза в соціологічному дослідженні? Наведіть приклади гіпотез.
2. З'ясуйте, аргументуючи, що спільного і що відмінного в поняттях: «суспільство», «держава» , «країна».

Рекомендації

У першому питанні проаналізувати об'єкт, предмет етносоціології. Дати короткий огляд її становлення як науки. Проаналізувати теорії етногенезу.

У другому питанні розглянути такі базові поняття як "етнос" і "нація", пояснити їх суть і взаємозв'язок, а також пояснюються поняття "народність" і "народ". Етнічна структура притаманна більшості суспільств, варто охарактеризувати її, звернувши увагу на толерантність в міжнаціональних відносинах.

В третьому питанні дається загальна характеристика соціально-етнічних процесів, що відбуваються в Україні.

Література [2, 4, 6, 12, 13, 17, 19, 26, 31, 32, 40]

Література Основна

1. Соціологія. Модульний курс . Навч. пос. під. ред. Семке Н.М. – Х., 2009. – 352с.
2. Черниш Н.Й. Соціологія: Підручник за рейтингово-модульною системою навчання. – К. 2009. – 468 с.
3. Каменська Е.Н. Соціологія: Курс лекцій – Ростов на Дону, 2006. – 160 с.
4. Пшеничнюк О.В., Романовська О.В. Соціологія: Посібник для підготовки до іспитів. – К., 2005. – 152с.
5. Семке Н.М. Соціологія. Шпаргалка для студента. – Х., 2007. – 32с.
6. Практикум по соціології: Навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів освіти / За ред.. В.Г. Пічі. – Л., 2006. – 368 с.
7. Соціологія: Підр. для студентів вищих навч. закладів / Під ред. Городяненко В.Г. – К.: 2006. – 560с.
8. Вербець В.В., Субот О.А., Христюк Т.А. Соціологія: Навч. посібник. – К., 2009. – 550с.
9. Дворецька Г.В. Соціологія: Навч. пос. – К.: 2004. – 472 с.
10. Примуш М.В. Загальна соціологія: Навч. пос. – К.: 2008. – 592 с.
11. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії: Навч. пос. – К., 2006. – 464 с.
12. Соціологія: підручник. Під ред. Требіна М.П. – Х., 2010. – 224с.
13. Васков Ю.Г., Мостовая И.В. Социология: Учебник для вузов. – М., 2005. – 432 с.
14. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія. Загальний курс: Підручник. – К., 2008. – 408 с.
15. Соціологія: Підручник. Під ред. Осипової Н.П. – К., 2008. – 336 с.
16. Сірий Є.В Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії – Навч. пос. – К., 2007. – 480 с.
17. Танчин І.З. Соціологія: Навч. посіб. – К.: 2007. – 351 с.
18. Соціологія: підр. для студентів вищ. навч. закл. Під ред. Волович В.Г., Горлач М.І., Кремень В.Г. – К.: 2009. – 808с.
19. Соціологія: Експериментальний курс лекцій. – Т., 2007. – 220с.

20. Технологии социологического исследования (курс лекций) / Панина Н.В. – К., 2010. – 277 с.
21. Подольська Е.А., Подольська Т.В. Соціологія: 100 питань – 100 відповідей. – К., 2009. – 352с.
22. Юрій М.Ф. Соціологія: Підручник. – К., 2007. – 288 с.
23. Соціологія. Курс лекцій / За ред. Старовойта І.С. – Т., 2009. – 176с.
24. Кузьменко Т.М. Соціологія. Навч. пос. – К., 2010. – 320 с.
25. Жоль К.К. Соціологія: Навч. пос. – К., 2005. – 440 с.
26. Болотіна Є.В., Мішура В.Б. Соціологія: Навч. посіб. – К., 2007. – 128 с.
27. Лукашевич Н.П., Туленков Н.В., Социология: Учебн. пособие . – К., 2005. – 272с.
28. Гідденс Е. Соціологія. К. 1999. – 726с.

Допоміжна

29. Соціальні та галузеві соціології: Навч. посіб. Під ред. Тимченка В.Є. – К., 2003. – 304с.
30. Социология: Краткий тематический словарь. Под. ред. Волкова Н.Г. – Ростов –н/Д, 2001. – 320 с.
31. Соціологія культури: Навч. пос. Під ред. Семашка О.М., Пічі В.М. – К., Л. 2002. - 334с.
32. Огаренко В.М., Малахов Ж.Д. Соціологія малих груп. Підручник. – К., 2005. – 292 с.
33. Психологія сім'ї: навч. пос. під ред. Поліщука В.М. – Суми, 2009. – 282 с.
34. Прикладная социология: Учебное пособие. Под ред. Колесникова Ю.С. – Ростов н/Д, 2001. – 320 с.
35. Білоус В.С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях. Навч. пос. – К., 2002. – 140 с.
36. Технології прикладних соціологічних досліджень. Навч.-метод. Посіб. – К., 2003. – 124с.
37. Нестуля О.О. Практикум . –К. 2009 – 272 с.
38. Коваліско Н.В. Основи соціальної стратифікації. Навч. пос. – Л., 2009. – 328 с.
39. Соціологія: терміни, поняття, персоналії. Під ред. Пічі В.М. – К. Л. 2002. – 480 с.
40. Соціологія короткий енциклопедичний словник: Під ред.. Воловича В.І. – К.: 1998. – 736 с.